

Aprob,

Avocatul Poporului,

Victor Ciorbea

RAPORT

privind vizita efectuată la Penitenciarul Vaslui, județul Vaslui

Sumar:

Prezentul raport întocmit ca urmare a vizitei inopinate la Penitenciarul Vaslui este structurat pe trei capitole, după cum urmează:

1. Cadrul general și organizarea vizitei
2. Constatările rezultate din vizita efectuată
3. Recomandări

1. Cadrul general și organizarea vizitei

În temeiul art. 14 și art. 29⁷ din Legea nr. 35/1997 privind organizarea și funcționarea instituției Avocatul Poporului, republicată, cu modificările și completările ulterioare, a fost efectuată o vizită inopinată la Penitenciarul Vaslui.

În acest context, în data de 16 martie 2016 a fost efectuată vizita la Penitenciarul Vaslui, vizită la care au participat: reprezentanții Domeniului privind prevenirea torturii în locurile de detenție (_____ și _____, consilieri în cadrul Centrului zonal Bacău); doamna Dr. _____, medic primar de familie și doamna _____, reprezentanta Asociației Iris Vaslui.

Obiectul vizitei l-a constituit verificarea condițiilor de detenție și a tratamentului aplicat persoanelor private de libertate din unitatea respectivă, precum și a unor aspecte sesizate în petițiile înregistrate la instituția Avocatul Poporului.

2. Constatările rezultate din vizita efectuată

La data efectuării vizitei în Penitenciarul Vaslui erau custodiate 950 de persoane private de libertate, la o capacitate legală de 621 de locuri, ceea ce reprezenta un procent de ocupare de aproximativ 153% din capacitatea legală. Unui număr de 16 persoane lipsite de libertate nu li se putea asigura patul individual, astfel că, exista situația ca într-un pat să fie cazate două persoane. Clădirea este construită în anul 2012, are trei nivele (P+2), cuprinde 200 de camere în suprafață de 14,75 mp, din care 100 erau dotate cu 4 paturi și 100 aveau 6 paturi, astfel că **nu se respecta în nicio secție norma legală de 4 mp/persoană și 6 mc aer**. Din totalul de 950 persoane private de libertate, 6 persoane prezentau handicap fizic, fără a deține certificate de încadrare în grad de handicap, iar aproximativ 300 de persoane aveau afecțiuni psihice cronice. Pentru aceștia din urmă medicația era asigurată de Penitenciarul Vaslui, iar consultațiile erau realizate de un medic psihiatru din Vaslui, pe bază de colaborare. **În cadrul Penitenciarului Vaslui nu era angajat medic psihiatru**, motivat de faptul că la concursurile organizate nu s-au prezentat candidați, domeniul nefiind atractiv, atât din punct de vedere al activităților specifice, cât și al salariului.

Conducerea penitenciarului era asigurată de către un director și 3 directori adjuncți (director adjunct siguranța deținerii și regim penitenciar, director adjunct educație și asistență psihosocială și director adjunct economico-administrativ).

La momentul efectuării vizitei, **Penitenciarul Vaslui se confrunta cu deficit de personal atât în sectorul operativ, cât și în celelalte sectoare.** Astfel, la data de 01.03.2016, statul de organizare prevedea 278 funcții, dintre care doar 237 funcții erau ocupate, astfel:

- ofițeri – 51 posturi prevăzute, din care 39 ocupate;
- agenți – 226 posturi prevăzute, din care 97 ocupate;
- salariați civili – 1 post prevăzut, din care 1 ocupat.

În total erau 237 funcții ocupate și 41 de funcții vacante, astfel că **procentul de încadrare era de 85,25%.** Mai mult, **statul de funcții era mult subdimensionat**, fiind elaborat când Penitenciarul Vaslui avea doar 35 de camere de detenție, dispuse pe un singur nivel. Odată cu darea în folosință a noului pavilion de detenție, numărul persoanelor private de libertate a crescut de la 600 la 950, **ajungând în situația de a nu mai putea executa misiunile specifice în condiții de siguranță**, ca urmare a faptului că schema de personal era mult subdimensionată față de nevoile reale.

Cu privire la pregătirea continuă a angajaților, conducerea Penitenciarului Vaslui a prezentat echipei situația participărilor la cursuri de formare profesională în perioada 2014-2016. S-a putut observa că anual, la cursuri a participat un număr de 45-55 angajați din diverse sectoare ale unității.

Sectorul de deținere al penitenciarului era format dintr-un pavilion cu trei nivele (P+2), organizat pe 6 secții de deținere interioară, cu regim semideschis și regim deschis, precum și secție pentru arestul preventiv (20 de camere). Infirmeriei îi erau alocate 14 locuri.

Din partea Penitenciarului Vaslui au participat la discuții și la vizitarea acestuia domnul Eusebio Brânză, Comisar șef de penitenciare-Director, doamna Mihaela Podoleanu din partea Serviciului Educație, Șef siguranță penitenciară Biță Iulian și șefii de secții.

Din informațiile date de către personalul penitenciarului, a reieșit că **supraaglomerarea și lipsa personalului erau principalele probleme existente în Penitenciarul Vaslui, probleme care duceau la apariția altor disfuncționalități: condiții**

de cazare improprie, imposibilitatea asigurării igienei și asistenței medicale corespunzătoare etc.

Penitenciarul era racordat la sistemul centralizat de distribuție a apei și la canalizare. Apa caldă era distribuită zilnic după un program adus la cunoștința persoanelor private de libertate. Energia electrică era distribuită din sistemul centralizat, iar noaptea funcționa doar iluminatul de veghe. Căldura pe timp de iarnă și apa caldă erau asigurate de o centrală termică proprie, care nu a suferit avarii până la momentul vizitei. Produsele de igienă erau distribuite lunar, iar dezinsecția și dezinfecția se făceau periodic sau la cerere de către firme cu care erau încheiate contracte de prestări servicii. Existau săli de mese, însă **din cauza lipsei personalului necesar asigurării pazei persoanelor private de libertate, sălile de mese nu erau folosite conform destinației lor, astfel că deținuții serveau masa în camere, în condiții improprie (pe genunchi, în picioare etc.).**

Asistența medicală era asigurată prin intermediul cabinetelor medicale, unde erau angajați un medic generalist și 7 asistenți medicali generaliști. Personalul specializat din departamentul medical era subdimensionat raportat la numărul de deținuți pe care îl gestiona (3 posturi de medic erau vacante), **medicul acordând consultații mult peste normă, ceea ce afecta calitatea actului medical.** Deținuții cu patologie respiratorie cronică erau transferați la Penitenciarul-Spital Târgu Ocna. De asemenea, din cauza numărului mare de deținuți cu tulburări psihice, **era necesar să fie angajat un medic psihiatru.**

Referitor la **fondurile alocate pentru desfășurarea în bune condiții a activităților din Penitenciarul Vaslui**, personalul unității a apreciat că acestea **erau insuficiente.**

În cadrul interviurilor cu persoanele private de libertate, precum și în petițiile înregistrate la instituția Avocatul Poporului, acestea au invocat: supraaglomerarea camerelor de detenție; calitatea și cantitatea necorespunzătoare a hranei; asistența medicală necorespunzătoare cauzată de numărul insuficient de personal medical necesar pentru solicitările de consultații; mirosul insuportabil care vine de la ferma de animale din apropiere; nerespectarea dreptului la muncă; subiectivismul personalului în aplicarea sancțiunilor și acordarea recompenselor; lipsa programelor de reinsertie socială.

Unii petenți au sesizat instituția Avocatul Poporului cu privire la lipsa asistenței medicale. Astfel, aceștia au menționat că pe o perioadă de 3 luni din anul 2015,

Penitenciarul Vaslui nu a avut angajat nici medic, iar la momentul vizitei, consultațiile programate atât la cabinetul medical, cât și la cabinetul stomatologic se făceau cu mari întârzieri, medicamentele pentru diverse boli cronice nu se distribuiau lunar, ceea ce punea în pericol viața persoanelor private de libertate. De asemenea, persoanele private de libertate au mai precizat că sancțiunile și recompensele nu se aplicau potrivit legii și exista subiectivism în aprecierea diverselor situații, iar legislația de la Infochioșcuri nu era actualizată.

Mai mulți petenți au sesizat instituția Avocatul Poporului cu privire la calitatea și cantitatea hranei primită în Penitenciarul Vaslui. Referitor la calitatea hranei, aceștia au menționat că ingredientele nu erau fierte și cantitatea lor era insuficientă, carnea nu se îngloba în mâncarea pregătită, avea dimensiuni foarte mici sau nu era distribuită deloc. Orezul se punea în orice mâncare și avea gust de mucegai, iar paste servite erau fierte doar în apă. Din cauza modului de pregătire a hranei, majoritatea aveau probleme digestive sau erau obligați să-și procure altă hrană de la magazinul penitenciarului sau de la familie.

Un petent a sesizat instituția Avocatul Poporului cu privire la faptul că wc-urile de la curțile de plimbare nu erau funcționale, iar asistența medicală nu era acordată la nevoie, ci mult mai târziu decât solicitările persoanelor private de libertate.

Nerespectarea dreptului la informare a fost invocată în sesizarea altui petent, care a menționat că în anul 2015 Infochioșcul nu a funcționat timp de două luni, iar pe secția 6 a penitenciarului, unele camere nu au fost dotate cu televizor timp de trei luni.

Cu ocazia vizitării Penitenciarului Vaslui, s-au constatat următoarele:

La cabinetele medicale din Secția 2 era prezent medicul Penitenciarului Vaslui, precum și mai mulți asistenți medicali. Din discuțiile purtate de aceștia cu medicul echipei, a reieșit că **într-o perioadă de trei luni din vara anului 2015 nu a fost angajat niciun medic**, cazurile grave fiind preluate direct de către SMURD. Aprovizionarea cu medicamente se făcea conform condiții de medicamente și rețetelor scrise offline de către medicul Penitenciarului. Ridicarea medicamentelor se făcea de către asistenta de farmacie, din rețeaua farmaciilor cu circuit deschis din oraș. **Consultațiile deținuților se făceau cu dificultate și cu timpi de așteptare mari din cauza lipsei personalului medical și a procedurilor de supraveghere și deplasare.** Înregistrarea medicală la cabinetul

penitenciarului se făcea atât în fișe și registre, cât și în sistemul SIUI pentru a se raporta serviciile la Casa OPSNAJ. Fiecare persoană privată de libertate avea fișă proprie de observație. Din analiza fișelor personale și din discuțiile cu medicul despre prevalența bolilor cronice (231 pacienți), s-au remarcat: hipertensiune arterială, bronhopneumopatia obstructivă cronică (BPOC), diabetul zaharat tip 2.

Pentru acoperirea tuturor nevoilor de consultații și diverse alte servicii medicale, era nevoie de angajarea măcar a încă 3 medici medicină generală/medicină de familie, precum și a unui medic psihiatru.

Pavilionul de deținere vizitat era o clădire nouă cu trei nivele (P+2), cuprindea camere în suprafață de aproximativ 15 mp (inclusiv baia și dușul), în care erau montate 4 sau 6 paturi metalice, suprapuse pe două nivele. Cu ocazia efectuării vizitei s-a putut observa că în camere **mobilierul era insuficient**, format doar din paturi, o cambuză foarte mică pentru depozitarea produselor alimentare, măsuță cu televizor, iar **deținuții erau obligați să mănânce în pat, pe genunchi. Lucrurile personale erau ținute în pungi sub pat, deoarece nu mai aveau loc în cambuză. Deși supraaglomerația era evidentă, în camere era curățenie. În băi erau infiltrații de apă din cauza recipientelor pline cu apă, oprite de deținuți pentru folosirea acestora în perioadele în care furnizarea apei era oprită.** Instalațiile sanitare funcționau corespunzător, iar ferestrele asigurau lumina naturală și aerisirea camerelor. Persoanele private de libertate, au colaborat cu echipa arătând toate problemele cu care se confruntă, erau nemulțumite de condițiile necorespunzătoare de detenție (supraaglomerație), de asistența medicală acordată și de mâncarea primită.

În cadrul Secției 1, echipa de vizită a putut observa că în camere erau cazate 6 persoane în 6 paturi. Din discuțiile cu deținuții a reieșit că **au existat perioade în care 2 persoane au ocupat același pat, mâncarea servită este necorespunzător pregătită (cartofi necurățați, fasole nefiartă, lapte diluat, se pune orez cu gust de mușchi în orice mâncare), produsele de igienă distribuite o dată pe lună sunt de calitate inferioară și insuficiente, iar programările pentru o consultație la cabinetul medical se rezolvă cu întârziere.** Echipa a putut observa în recipientele depozitate în cambuzele din camere, **consistența mâncării servite la prânz, aceasta fiind diluată și necorespunzătoare.**

În cadrul Secției 2, echipa a observat că, deși în camere erau montate câte 6 paturi, existau situații în care erau cazate și câte 4 sau 5 persoane. Problemele prezentate de persoanele private de libertate s-au referit tot la **asistența medicală asigurată cu mari întârzieri, cât și la calitatea necorespunzătoare a mâncării**. Din discuțiile purtate cu echipa a reieșit că deținuții știu să folosească Infochioșcul și să se adreseze instituțiilor statului pentru rezolvarea problemelor lor. De asemenea, persoanele private de libertate au confirmat că folosesc clubul și sala de sport de pe secție și că știu care este programul de plimbare. Tot în cadrul Secției 2 a mai fost vizitată și camera E 2.21 (pentru arestații preventiv minori) și camera E 2.22 (carantină majori). Cele două camere în suprafață de aproximativ 15 mp (din care 5 mp baia) erau dotate cu 2 paturi, masă pentru televizor și televizor. Doar în camera E 2.21 era cazat un minor (aflat la plimbare în momentul vizitei), camera pentru carantină nefiind ocupată. În cadrul Secției 2 au mai fost vizitate biblioteca, clubul (dotat cu calculator, video-proiector, televizor, mese și bănci), sala de forță (dotată cu 2 aparate de forță), atelierul ocupațional și sala de tenis.

Din discuțiile purtate cu persoanele private de libertate din cadrul Secției 3 a reieșit că **erau nemulțumite de cantitatea și calitatea hranei**. Astfel, dimineața li se servea ceai cu 3 sau 4 biscuiți, **legumele din felurile principale erau nefierte și insuficiente, carnea nu era înglobată în mâncarea pregătită și avea dimensiuni foarte mici, orezul miroasea a mușgai, iar pastele servite erau fierte doar în apă**. Din cauza modului necorespunzător de pregătire a hranei, **majoritatea deținuților sufereau de probleme digestive** (balonări, arsuri stomacale etc.). O altă nemulțumire s-a referit la asistența medicală acordată la cabinetul medical. Astfel, **perioada de la prescrierea unui tratament până la administrarea lui era foarte mare**, iar familiilor nu li se oferă posibilitatea de a aduce medicamentele necesare deținuților. De asemenea, **cabinetul stomatologic nu funcționa corespunzător, tratamentele fiind efectuate cu întârziere**, deși exista riscul unor infecții și complicații medicale.

Referitor la **regulile aplicabile regimului semideschis, deținuții au precizat că acestea sunt mai aspre decât admite legea, astfel că libertatea lor de deplasare în cadrul secției este limitată la doar câteva camere, iar orele de plimbare sunt strict stabilite**.

Apa caldă era furnizată de două ori pe săptămână, timp de 60 de minute, dar **o parte din timpul stabilit ori nu avea presiune, ori era rece.**

O nemulțumire a persoanelor private de libertate se referea la mirosul pestilențial care era cauzat de vecinătatea cu ferma de animale "Avicola" SA, pe care îl suportă mai ales în perioada verii.

Ca și aspecte pozitive, din discuțiile purtate, echipa a reținut curățenia din majoritatea camerelor, lipsa ploșnițelor sau a dăunătorilor, efectuarea dezinsecțiilor la cerere. De asemenea, la clubul secției a putut fi observată o discuție de grup cu o parte a persoanelor private de libertate, cu privire la modul de aplicare a Legii nr. 15/2016 privind modificarea și completarea Legii nr. 349/2002 pentru prevenirea și combaterea efectelor consumului produselor din tutun. Persoanele prezente erau fumătoare, iar apariția legii amintite exercita o presiune asupra lor, motivat de faptul că la actualul loc de detenție orele de plimbare în care puteau fuma erau strict stabilite, iar **lipsa fumatului putea produce dezechilibre fizice și psihice asupra deținuților.**

Bucătăria Penitenciarului Vaslui era formată dintr-o cameră mare pentru pregătirea și fierberea hranei (dotată cu cazane, plite, mese de inox, rafturi, sistem de aerisire etc.), o cameră pentru depozitarea produselor alimentare (la momentul vizitei erau depozitate puține produse alimentare (printre care orez în saci mari de plastic), o cameră pentru depozitarea frigiderelor cu probe din hrana servită persoanelor private de libertate și o cameră pentru spălarea veselei. S-a putut observa că **umiditatea era mare, iar sistemul de ventilație nu era suficient pentru asigurarea umidității optime, ceea ce putea cauza mucegăirea sau deteriorarea unor produse depozitate necorespunzător** (orez, mălai etc.). Masa se servise deja, holurile și camerele de depozitare erau curate, dar se simțea umiditatea crescută. La momentul vizitei, în camera cazanelor se prepara hrana pentru cină, iar din informațiile furnizate de personalul Penitenciarului Vaslui a reieșit că urmau a fi serviți cartofi natur. **Echipa a putut observa că în cazane erau cartofi fierți, fără niciun alt ingredient adăugat. Personalul de la bucătărie a confirmat că seara se vor servi doar cartofi fierți,** deși în meniul comunicat echipei figura cartofi natur cu carne.

Referitor la programele de reintegrare socio-profesională, Penitenciarul Vaslui, în parteneriat cu A.J.O.F.M. Vaslui și cu O.N.G.-uri a desfășurat periodic cursuri de calificare/recalificare pentru persoanele private de libertate, cu durata de 2,5 – 3 luni, în

meseriile de legumicultor, zidar/faianțar, fochist, frizer etc. Selecția participanților s-a realizat în funcție de cererile depuse și de pregătirea școlară și profesională a deținuților. În urma discuțiilor cu deținuții s-a concluzionat că principalele nemulțumiri erau legate de frecvența cursurilor, acestea fiind prea puține raportat la numărul de deținuți interesați să participe, precum și de numărul redus de locuri disponibile la un curs. Potrivit informațiilor date de personalul unității penitenciare, **principalele obstacole în dezvoltarea calitativă și cantitativă a programelor de reinserție socio-profesională erau lipsa fondurilor și a personalului educativ**, singurul punct forte fiind existența în cadrul Penitenciarului Vaslui a spațiilor în care se puteau desfășura cursurile.

Față de cele expuse, în temeiul art. 29¹¹ alin. (1) din Legea nr. 35/1997 privind organizarea și funcționarea instituției Avocatul Poporului, republicată, cu modificările și completările ulterioare, Avocatul Poporului:

RECOMANDĂ

conducerii Penitenciarului Vaslui

să întreprindă măsurile legale care se impun pentru:

- gestionarea supraaglomerării în cadrul Penitenciarului Vaslui, în condițiile în care la momentul vizitei erau custodiate 950 de persoane private de libertate, la o capacitate legală de 621 de locuri, ceea ce reprezenta un procent de ocupare de aproximativ 153% din capacitatea legală. În plus, nu se asigura pat individual fiecărui deținut;
- efectuarea demersurilor legale la autoritățile ierarhic superioare pentru suplimentarea fondurilor necesare asigurării condițiilor minime de cazare ale persoanelor private de libertate, având în vedere că la data efectuării vizitei mobilierul necesar pentru servirea mesei și depozitarea bunurilor și obiectelor personale nu exista;
- efectuarea demersurilor legale la autoritățile ierarhic superioare pentru suplimentarea statului de funcții conform nevoilor reale ale Penitenciarului Vaslui și angajarea personalului necesar desfășurării activităților din penitenciar (personal de pază, medici generaliști, medic psihiatru, medic stomatolog, personal educativ etc.);